

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0527

Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu: Komunikace s klienty v náročných situacích (strach, úzkost, bolest) - prezentace

Autor materiálu: Mgr. Ilona Bláhová

Datum (období) vytvoření: 10. 1. 2013

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Předmět: Psychologie a komunikace,
3. ročník

Sada: PS9

Číslo DUM: 01

Tematická oblast: Sociální komunikace ve zdravotnictví a zdravotnická psychologie

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 21. 5. 2013

Ověřující učitel: Mgr. Ilona Bláhová

Třída: ZDA 3.A

Popis způsobu použití materiálu ve výuce:

Výuková elektronická prezentace KOMUNIKACE S KLIENTY V NÁROČNÝCH SITUACÍCH - STRACH, ÚZKOST, BOLEST slouží jako podpůrná a názorná pomůcka k výkladu učitele. Opakovací úlohy v úvodu prezentace umožňují navázat a propojit nové informace s předcházejícím učivem psychologie. Prezentace výstižně a názorně zachycuje nejdůležitější momenty výkladu, které si mohou žáci zaznamenat a využít při domácí přípravě.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

KOMUNIKACE S KLIENTY V NÁROČNÝCH SITUACÍCH

STRACH

ÚZKOST

BOLEST

Opakování

Definujte pojem strach.

Definujte pojem úzkost.

Definujte pojem bolest.

Definujte pojem strach

Definice strachu:

„Strach je nepříjemný prožitek vázaný na určitý předmět nebo situaci, které v jedinci vyvolávají obavu z ohrožení. Je tedy reakcí na poznané nebezpečí a má signální a obrannou funkci.“

Definujte pojem úzkost

Definice úzkosti:

„Úzkost je nepříjemný prožitek a stav, u kterého si na rozdíl od strachu neuvědomujeme příčinu, která jí vyvolala. Je reakcí na tušené, či neznámé nebezpečí. Je nepříjemnější než strach.“

Definujte pojem bolest

Definice bolesti:

„Bolest je nepříjemným senzomotorickým a emocionálním zážitkem, který je spojen s poškozením tkáně nebo orgánů.“

Definice dle WHO:

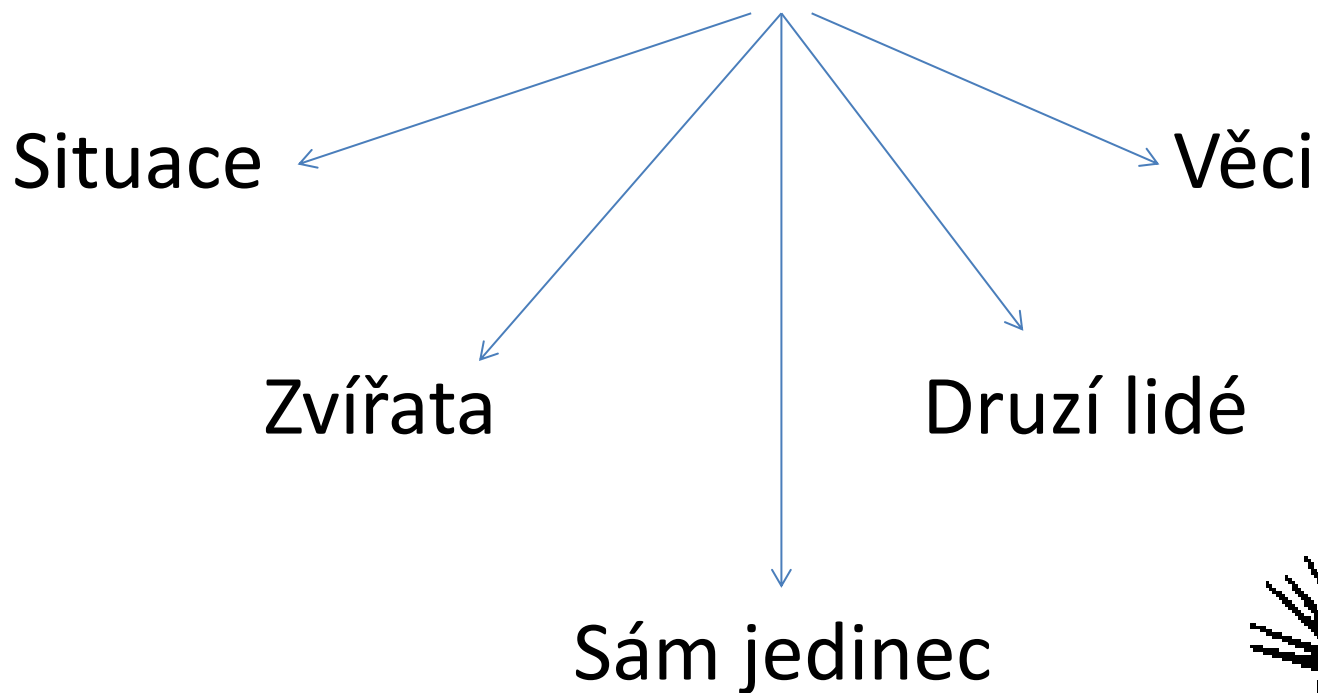
„Bolest je nepříjemná smyslová a emocionální zkušenost, spojená se skutečným nebo hrozícím poškozením tkáně a nebo pojmy takové poškození popisující.“

Strach

- Emocionální stav, ochranná funkce
- Různé **konkrétní** podněty
- Tělesná odezva organismu (*palpitace, pocení, zrychlený puls, motorický neklid, dechové-zažívací-trávicí potíže, nauzea, zvracení, průjmy..*)

Podněty strachu

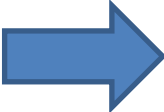
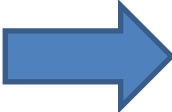

Strach

- Prožívání strachu, lze přejímat – naučit se
- **Míra prožívání strachu ovlivňuje reakce okolí**
- Strach je přenosný mezi objekty vykazující podobné charakteristiky- **tzv. generalizace strachu**
- Strach výrazně ovlivňuje jednání – spolupráci
- Strach je **posilovaný** opakovanou **negativní zkušeností**

Diagnostika strachu

Důvěra komunikace odhalení strachu
= je nutné identifikovat příčinu
= umožnit ventilaci obav

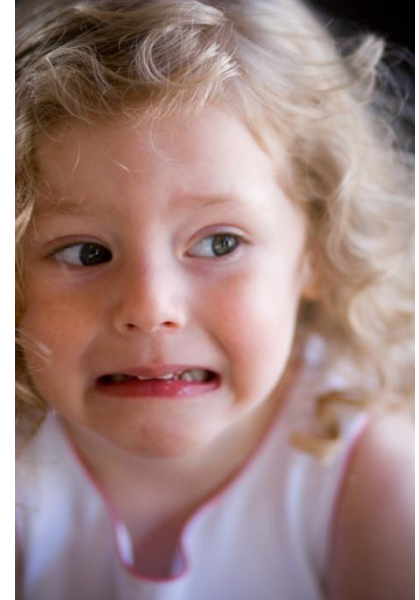
Neverbální projevy strachu: *ustrašený výraz, pláč, třes, pocení, bledost, únikové tendence..*

Verbální projevy strachu: *sdělení pocitů, nářky, křik..*

Diagnostika strachu

Důvěrný rozhovor

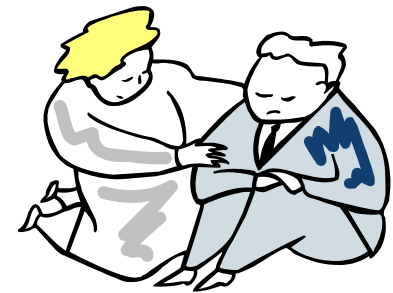
- zjištění příčiny, intenzity strachu
- zjištění míry informovanosti
- zjištění postojů, očekávání

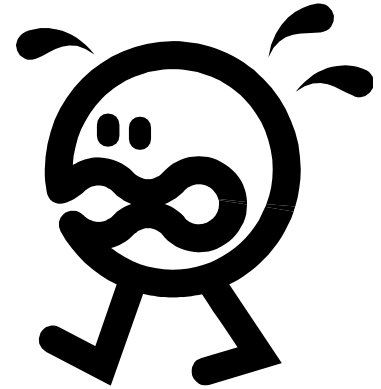
Lze využít i dotazníků a hodnotící škály pro posouzení míry strachu.

Přístup ke klientovi se strachem

- Přiměřená a srozumitelná informovanost (*rozhovor, videozáznam, herní specialista..*)
- Vysvětlení a zdůvodnění výkonů
- Spolupráce s klientem, zapojit klienta
- Při výkonu odpoutat (rozptýlit) pozornost klienta
- Vlídne, laskavé a klidné jednání
- Sociální podpora
- Lze využít i farmakoterapie (lékař)

Úzkost

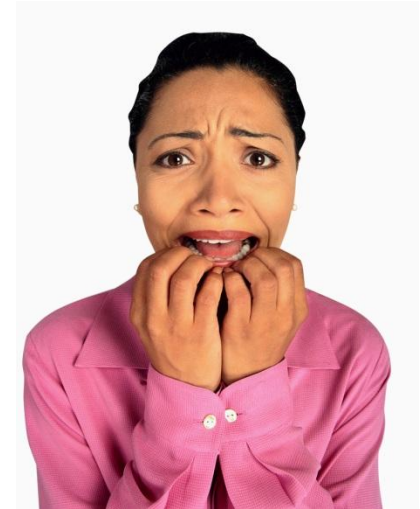

- Nepříjemný duševní stav
- **Bez konkrétní příčiny**
- Doprovodné **vegetativní reakce** těla
- Obtížnější stav než strach
- Často v situacích **rozhodování, přebírání zodpovědnosti**..= mobilizace sil
- **Silná úzkost**- stresová reakce, může vést k agresi, či auto agresi (suicidní jednání)

Víte proč??

Úzkostnost

- základní rys osobnosti
- emoční stabilita/labilita
- projevuje se individuální tendencí k emočnímu prožívání
- dědičné dispozice + vlivy prostředí (výchova)

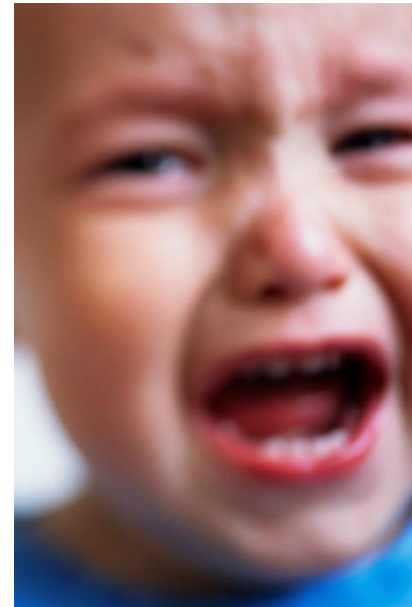
Přístup ke klientovi s úzkostí

- Snaha o **převedení úzkosti na konkrétní obavy**
- Velký význam **časného odhalení** narůstající úzkosti
- Komunikace s klientem - **hledání důvodů nepříjemného emočního stavu** (vhodné dotazy)
- **Pochopení nespolupráce klienta**
- **Poskytnutí jistoty a bezpečí**

Bolest

- **Varovný signál, subjektivní symptom**
- **Práh bolesti-** míra tolerance bolesti
- **Individuální prožívání bolesti**
  - genetické dispozice
  - kulturní vlivy
  - mezipohlavní rozdíly
  - osobnostní rysy
  - psychické stavy
  - socializační vzorce

Adaptace na bolest

Akutní bolest

- Náhlá, relativně krátká, výrazná
- Změna chování- neklid
- Změna polohy- úleva
- Tachykardie, tachypnoe
- Snahy o odstranění zdroje bolesti

Chronická bolest

- Déletrvající bolest
- Frustrace
- Vyčerpání, únava, špatná nálada, skleslost až apatie
- Představuje fyzickou, duševní i sociální zátěž
- Mírnou déletrvající bolest jsou někteří jedinci schopni tolerovat

Psychogenní bolest

- Jedná se o bolest **bez zjevně prokázané somatické příčiny** (výsledky vyšetření jsou negativní)
- Častý výskyt u opakovaně hospitalizovaných klientů se sníženým prahem bolestivosti
- Psychogenní bolest se řeší ve spolupráci s odborníky psychoterapií

Přístup k pacientovi s bolestí

- Je třeba mít na mysli subjektivitu a individualitu prožívání bolesti - vždy pacientovi věříme!!!!

„Bolest je to, co říká pacient a existuje, když to pacient tvrdí!“

Chyby:

- odmítání stížností
- nedůvěra, pochybnosti
- obviňování z vymýšlení si

Přístup ke klientovi s bolestí

Pacient s bolestí

Empatie

Vyjádření důvěry

Zajištění pohodlí

Analgetika (lékař)

Placebo efekt

Komunikační dovednosti

Vyslechnutí, porozumění

Psychologické prostředky pro zmírnění bolesti

- Sugescce
- Autogenní trénink
- Odreagování, odvedení pozornosti (rozptýlení)
- Relaxační metody
- Rozhovor komunikace - vysvětlení, zdůvodnění, objasnění významu bolesti..
- Haptická podpora

Opakovací otázky

Vysvětlete rozdíl mezi strachem a úzkostí.

Co je to generalizace strachu? Uveďte příklady.

Jaké jsou zásady přístupu a komunikace k pacientům se strachem?

Jaké jsou zásady přístupu a komunikace k pacientům, kteří trpí úzkostí?

Co je to psychogenní bolest?

Uveďte zásady přístupu a komunikace k pacientům s bolestí.

DĚKUJI ZA POZORNOST

Použité zdroje I.

- VÁGNEROVÁ, M. *Základy psychologie*.1.vyd. Karolinum: Praha,2004.ISBN 80-246—0841-3., s.356
- HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie*.5.vyd.Portál: Praha,2009.ISBN 970-80-7367-639-1.s.,166
- VENGLÁŘOVÁ, M., MAHROVÁ, G. *Komunikace pro zdravotní sestry*. 1.vyd.Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1262-8
- BARTOŠÍKOVÁ, I., JIČÍNSKÝ, V., JOBÁNKOVÁ, M., KVAPILOVÁ, J. *Kapitoly z psychologie pro zdravotnické pracovníky*. 1.vyd. Brno: IDVPZ, 2000. 203 s. ISBN 80-7013-288-4

Použité zdroje II.

- JANÁČKOVÁ, L. *Bolest a její zvládání*. 1.vyd.Portál: Praha, 2007. ISBN 80-7367-210-2. 191s.
- VYMĚTAL, J., a kol. *Speciální psychoterapie*. 2.přep.vyd.Grada: Praha, 2007. ISBN 978-80-247-1315-1. 400s.
- VYMĚTAL, J. *Lékařská psychologie*. 3přep.vyd.Portál: Praha, 2003. ISBN 80-7178-740-X. 397s.

Použité zdroje III.

- Všechny obrázky použité v prezentaci jsou kliparty Microsoft Office on-line
<http://office.microsoft.com>
- Všechna schémata: vlastní zdroj